

Interviewundersøgelse om brugernes erfaringer med bæredygtighed i forbindelse med indlæggelse til fødsel og barsel ved Obstetrisk afdeling, Hospitalsenhed Vest

Udarbejdet og udført af jordemoder og MSc. in Health Maiken Damm

Indholdsfortegnelse

Baggrund	2
Metode	2
Udførelse	2
Databehandling	3
Resultater	4
Bæredygtighed er et komplekst begreb, tema 1	4
Observationer og konkrete forslag, tema 2	6
Observationer – forbrug og engangsmaterialer	6
Forslag	9
Observationer – mad og madspild	9
Forslag	11
Observationer og forslag – affald	11
Hvem har ansvaret?, tema 3	12
Sygehuset som rollemodel	12
Mange bække små	12
Kan vi medbringe mere selv?	13
Vaner og refleksion	14
Vi vil bare gerne vide det!, tema 4	14
Manglende synlighed	14
Information og refleksion som kilde til forandring.....	15
Involvering	16
Positiv feedback	17
Konklusion	17

Baggrund

Grøn omstilling og bæredygtig udvikling har internationalt fokus. I den samlede udledning af CO2 spiller hospitalerne en stor rolle¹, og ved Hospitalsenhed Vest, Obstetrisk afdeling har man siden 2020 haft øget fokus på grøn omstilling. Der er i afdelingen gjort forskellige tiltag, herunder blandt andet opstillet 19 bæredygtighedsinitiativer samt udpeget en række grønne agenter², som har til opgave at arbejde proaktivt med, samt løbende monitorere på bæredygtighed i afdelingen. I den forbindelse har man desuden ønsket at involvere brugerne af afdelingen – nybagte familier – og det har man gjort i form af en spørgeskema- og interviewundersøgelse. Det er interviewundersøgelsen, som danner grundlag for denne temaoversigt om erfaringer med bæredygtig indlæggelse ved Hospitalsenheden Vest.

Herunder følger et kort metodeafsnit med beskrivelse af undersøgelsens proces og udførelse, og efterfølgende gennemgås resultater fra interviewundersøgelsen. Der afsluttes med et konkluderende afsnit.

Metode

Udførelse

I perioden 18/8-21 til 26/8-21 udførtes 5 interviews med nybagte forældre, som havde født og efterfølgende været indlagt ved Hospitalsenheden Vest. Familierne blev rekrutteret af grønne agenter under deres indlæggelse, og gav i denne forbindelse samtykke til telefonisk at blive kontaktet af den projektansvarlige med henblik på yderligere information om deltagelse. Alle deltagere gav i forbindelse med interviewet samtykke til at indgå i undersøgelsen, forudgået af skriftlig og mundtlig information om praktik, rettigheder og anonymitet. Interviewene blev afholdt indenfor de første 14 dage efter fødslen, og blev udført efter en semistruktureret spørgeguide. Spørgeguiden var opbygget omkring oplevelsen med bæredygtighed i afdelingen, men havde også et mere konkret fokus på, hvordan afdelingen eventuelt ville kunne forbedre, forebygge eller imødekomme bæredygtighed i højere grad. Spørgeguidens opbygning tog afsæt i de konkrete ønsker fra Obstetrisk afdeling ved Hospitalsenheden Vest, chefjordemoder Ann Fogsgaard og kvalitet- og udviklingsjordemoder Charlotte Lyngsø. Herudover byggede spørgeguiden til dels på en

---

¹ Region Midtjyllands "Strategi for bæredygtighed 2030"

² Jordemødre og sygeplejesker som er fagligt involverede i grøn omstilling og bæredygtighed i afdelingen for graviditet, fødsel og barsel ved Hospitalsenheden Vest

kort emnesøgning, og i høj grad på diverse tilsendte materialer og data, herunder artiklen – *Bæredygtighedsprojektet 2020*³. Artiklen bygger på resultater fra et tidligere gennemført forbedringsprojekt i afdelingen. Formålet med denne interviewundersøgelse var at udforske familiernes tanker og refleksioner i forhold til bæredygtig indlæggelse. Spørgeguiden blev set og godkendt af kvalitet- og udviklingsjordemoder Charlotte Lyngsø og rundsendt til de grønne agenter, som ligeledes kunne komme med input. Der blev foretaget små justeringer ud fra dette. Interviewene varede fra 28 til 50 minutter. Ved alle interviews var både mor og partner til stede og de foregik alle i familiernes hjem. Fire af de fem familier havde født i Herning og været indlagt på føde- og barselsafdelingen – en enkelt familie havde dog født ved elektivt kejsersnit, og heraf ikke fysisk befundet sig på fødegangen. Den sidste familie havde født i Holstebro og været indlagt på føde- og barselsafdeling der, samt desuden en kort genindlæggelse i Herning. Fire ud af fem interviews er transskriberet af studentermedhjælper og det femte af den projektansvarlige. Parrene havde meget forskellige tilgange til bæredygtighed, og deres interesse for området varierede bredt. I tabellen nedenfor ses karakteristika for parrene.

	Alder*	Barn nummer	Indlæggelse
Par 1	26 og 25 år	1	Føde- og barselsafsnit, Herning
Par 2	25 og 27 år	1	Føde- og barselsafsnit, Herning
Par 3	29 og 33 år	2	Operations- og barselsafsnit, Herning
Par 4	28 og 39 år	1	Føde- og barselsafsnit, Herning
Par 5	23 og 25 år	1	Føde- og barselsafsnit, Herning og Holstebro

*kvindens alder er nævnt først

Databehandling

Databehandlingen er foretaget med udgangspunkt i Braun & Clarkes *Using thematic analysis in psychology*⁴. Herunder beskrives databehandlingsprocessen i punktform. *Data item* referer til det

³ Artikel om "bæredygtighedsprojektet 2020" – et forbedringsprojekt i obstetrisk afdeling, Hospitalsenheden Vest med fokus på at stimulere grøn omstilling. Artiklen er publiceret internt i Regionen samt i tidsskriftet Klimamonitor.

⁴ Braun V, Clarke V. Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*. 2008;3:2.

enkelte interview. *Data set* refererer til det sammensatte og kodede datamateriale, som danner baggrund for temaoversigten.

- 1) Gennemlæsning af de fem data items – de fem transskriberede interviews – med notetagning undervejs. De første tematiske overvejelser blev gjort.
- 2) Generering af foreløbige koder fundet i hvert item ud fra tekststykker med relevans for emnet. Der var generelt stor genkendelighed på tværs af de fem items, og derfor blev nogle tekststykker kodet under flere foreløbige temaer.
- 3) Samling af koderne fra de fem items i ét samlet dokument blev gjort. Dette udgjorde så det endelige data set. Koderne samledes under overskrifter/foreløbige temaer. Senere i databehandlingsprocessen blev overskrifterne/de foreløbige temaer defineret og redefineret.
- 4) Gennemlæsning af det samlede data set. I denne proces blev nogle koder og/eller foreløbige temaer sammenlagt under, eller flyttet til andre foreløbige temaer.
- 5) I trin 5 og 6 defineredes temaerne og i samme proces blev temaoversigten udarbejdet. I denne proces fremkom fire overordnede og endegyldige temaer med tilhørende undertemaer.

Resultater

Under databearbejdningen fremkom i alt fire temaer – *Bæredygtighed er et komplekst begreb, Observationer og konkrete forslag, Hvem har ansvaret? og Vi vil bare gerne vide det!*.

Nedenfor fremstilles de fire temaer efter hinanden. Nogle temaer er mere overvejende og det oplevelsesmæssige aspekt har mest fylde, mens andre har et mere konkretiserende aspekt med konkrete forslag fra familierne. Tema to om observationer og forslag har et meget konkret aspekt og er opdelt i tre undertemaer, hvortil der hører både et observerende afsnit og et afsnit med konkrete forslag.

Bæredygtighed er et komplekst begreb, tema 1

Det første tema, som også var det første der blev gennemgået i forbindelse med interviewet, handlede om forståelse og opfattelse af begrebet bæredygtighed. Flere af deltagerne beskrev, at deres forståelse af bæredygtighed i høj grad handlede om balance, genbrug og ressourcer.

Bæredygtighed blev af mange opfattet som blandt andet værende at begrænse sit forbrug til hvad man selv anvender, altså at undgå unødigt ressourcospild ved f.eks. at smide ubrugte eller overflødige ting ud. I denne forbindelse nævnte fire familier affaldssortering, som et eksempel på et bæredygtigt tiltag. Et par af familierne nævnte genbrug – i denne forbindelse især genbrug af tøj og legetøj som et bæredygtigt tiltag, og et par af familierne havde desuden fokus på selv at dyrke egne grøntsager. Undervejs i samtalen om begrebet bæredygtighed, spillede økonomi ind som en faktor, der enten var affødt af bæredygtige tiltag, eller som var en udløsende årsag til de bæredygtige tiltag. Deltagerne talte altså om, at det at spare på madbudgettet, købe brugt tøj eller tage cyklen frem for bilen var en positiv økonomisk gevinst ved bæredygtighed, men der var forskel på, om tiltaget først og fremmest blev gjort for at spare penge, eller for at leve bæredygtigt og dernæst at spare penge:

”Hvis du ikke tænker økonomisk, så tænker du heller ikke miljø, fordi det hænger bare sammen. Jo flere penge du bruger, jo mere koster det at producere de ting du køber. Både i emballage og i... jamen i mad... fødevarer er jo også bare... Man glemmer lidt (...) hvor mange etaper det skal igennem” (nybagt far)

På samme måde var der hos flere af familierne dialog om de synlige og usynlige bæredygtige tiltag og hvilken effekt det kan have. En far fortalte i hans beskrivelse af begrebet bæredygtighed:

”at man får brugt alle sine ressourcer, der er af hvad man har købt... det bruger man også. Øhm... Mens de der lidt mere usynlige ting det er dem man... man kan glemme lidt”

Et køleskab der tømtes på ”restedag” om søndagen gav en mærkbar indsats mod ressourcospild. Mens virkningen af et lidt kortere bad, eller det at slukke for lyset hvor man ikke bruger det, synes mindre mærkbar og synlig, og derfor var disse indsatser sværere at huske eller gøre.

Der var ligeledes en fælles enighed om, at bæredygtighed langt hen ad vejen handler om et perspektiv, som er langt større end hvad den enkelte lille familie har indflydelse på. Begrebet bæredygtighed var for flere af deltagerne et politisk begreb, som man som almindelig borger ikke har indflydelse på, og heraf kunne familiernes egne private tiltag synes nytteløse. Flere af deltagerne talte i denne forbindelse om, at bæredygtighed også ”bare” handler om sund fornuft og almindelig pli og dannelse. Den enkeltes bevæggrund for at gøre bæredygtige tiltag havde altså et forskelligt udgangspunkt. En far sagde f.eks. i en dialog om affaldssortering og angivelse af, at de ikke gik op i

bæredygtighed privat, at *"det er ikke noget vi selv tænker over eller går op i"*. På trods af dette sorterede de deres affald efter kommunes anvisninger. Det understreger, hvad flere af deltagerne også sagde, at *"det er svært"* når man ikke går op i det:

"jeg har også bare svært ved begrebet, men det er måske også bare fordi man ikke rigtigt går op i det", (nybagt mor).

Begrebets kompleksitet kom også til udtryk undervejs i interviewet, hvor deltagerne flere gange talte om ressourceforbrug ved den ene eller den anden løsning, og hvor svært det var at gennemskue *"den rigtige løsning"*, hvor CO2-besparelsen var størst. For forbruger man i virkeligheden mere ved at gøre noget på én måde frem for en anden? Kompleksiteten i forståelsen af begrebet og de mange komponenter som spiller sammen, krævede altså i flere af deltagernes optik, at man i særlig grad skal have det som interesseområde. Fælles herefter var, at de store og afgørende beslutninger er en politisk scene, som er svær at hamle op med eller gøre den store forskel i.

Observationer og konkrete forslag, tema 2

Følgende tema er både et overvejende tema, hvor deltagernes oplevelser og i særlig grad deres observationer med forbrug af ressourcer og bæredygtighed i afdelingen kom til udtryk. Herudover kom den mere konkrete del af undersøgelsen frem her, og deltagerne foreslog konkrete initiativer i dialog med interviewerens og hinandens.

Observationer – forbrug og engangsmaterialer

Gennemgående havde familierne oplevet en god balance i forhold til forbrug af ressourcer i afdelingen under deres indlæggelse og gennem graviditeten. I graviditeten var det mest gængse, at familierne ikke fik udleveret papir og papirpjecer, men en enkelt familie havde fået en stor stak papirer, som de angav ikke at have læst i endnu. Overvejende var deltagerne indstillet på papirløs fremtid, og flere nævnte QR-koderne med adgang til information som et godt og nyttigt tiltag. En enkelt deltager syntes ikke skriftlig information i digital form var tiltalende, men bevæggrunden fandtes god og *"det er jo bare den vej det går. Med alt."* (nybagt mor).

En overvejelse som flere af deltagerne nævnte, var forbruget af handsker som naturligt var stort, *"men det kan man ikke rigtigt undgå! De skal jo bare bruges for at være hygiejnisk synes jeg"* (nybagt

mor). I tråd hermed var oplevelsen fra indlæggelsen generelt, at familierne ikke oplevede overforbrug, men ej heller blev der sparet på områder, hvor det gav anledning til en forringelse af kvaliteten. Et par af de nybagte mødre refererede endda til tidligere erfaringer med sygehuse, enten i arbejdskontekst eller som patient, og oplevede en mærkbar forskel i ressourceforbrug fra dengang og til nu under deres indlæggelse:

"Jeg synes faktisk de (personalet) gør det ret godt... (...) Nu har jeg jo selv arbejdet på sygehuset... (...) Og det er hvad... 8-10 år siden... Der var der et kæmpe forbrug af alt muligt. Så jeg synes der sker meget" (nybagt mor).

Dette var observationer gjort både under indlæggelsen på fødegangen og barselsgangen. Med de gode takter in mente, var der dog ligeledes observationer hos familierne med forbedringspotentialer. Et enkelt par nævnte, at det automatiske lys på badeværelset var tændt unødvendigt længe. Så længe, at det generede mere end det gavnede. Samme par havde desuden gjort sig overvejelser om, hvorvidt sprøjter til modermælkserstatning til barnet var genbrugelige. De havde fået en stak af personalet og gjorde sig overvejelser om, hvorvidt man skulle bruge en ny hver gang:

"...Jeg synes det virker lidt mærkeligt, at man ikke kunne genbruge dem (...) Men vi fik bare smidt en masse ind, og så gik vi ud fra, at det var fordi vi ikke kunne genbruge dem, at vi fik så mange?" (nybagt far)

Samme overvejelse gjorde et andet par om medicinbægre, som bruges til samme formål. Også de havde spekuleret over muligheden for at genbruge. Begge var eksempler på overvejelser som familierne ikke havde fundet svar på, og handlinger som ikke var begrundede for familierne, men som de havde reflekteret over i situationen.

I sammenhæng med perspektiverne på forbrug og spild var der også, fra fire familier, et fokus på kvalitet og hygiejne – et område som ifølge deltagerne ikke tåler kompromisser. Kvaliteten af oplevelsen og sikkerheden ved regelrette hygiejniske principper stod ikke til at bytte til fordel for besparelser og bæredygtighed:

"Jeg synes det er lidt svært når vi snakker om et hospital og sygehus, fordi nu arbejder jeg også sundhedsfagligt, og der er bare nogle ting som man ikke må genbruge... Som du skal skifte, ik?" (nybagt mor)

Den balancegang var ifølge deltagerne nødt til at være der, men er også det som kan give udfordringer på vejen mod forbedringer. Særligt havde hygiejneregler spillet en stor rolle under disse familiers ophold grundet pandemien med Covid-19, et aspekt som begrænsede og fortsat begrænser bæredygtige tilgange: *"det er jo også det der hele tiden er svært altså..." (nybagt far)*. På trods af, at familierne generelt opfattede hygiejne som et ufravigeligt parameter under indlæggelsesforløbet, så angav flere også – hovedsageligt den barslende familie – at skift af sengetøj og lignende ikke var af stor vigtighed trods lidt snavs, når det handlede om få dages indlæggelse.

"men når det bare var sådan to nætter og det bare altså... man føler sig alligevel sådan lidt... ja, det er jo ikke fordi man er på hotel, så jeg regner ikke med, at jeg skal ligge og føle, at jeg er dejlig ren og... ja, så det gjorde mig overhovedet ikke noget" (nybagt mor)

Det kunne tyde på, at deltagerne anså hygiejne som væsentligt og vigtigt når omdrejningspunktet var helbred og begrænsning af sygdom. Men som nybagt familie og indlagt efter en fødsel var grænsen for personlig hygiejne tilsyneladende rykket og familierne syntes mere tolerante overfor lidt pletter på et lagen.

Et gennemgående punkt for alle familierne var forbrug af bind og bleer under fødslen. Langt de fleste havde oplevet, at antallet af bind, samt tøj, linned, håndklæder i skabene var i passende antal, eller sådan, at de skulle efterspørge eller hente nye forsyninger:

"Ja det var de bind vi kunne tage til mig... sådan nogle store nogen... men dem... dem var der ikke så mange af fra start, så dem hentede vi selv efterhånden"

Dette fandt alle familier helt i orden. Hvad angik antallet og forbruget af bleer på stuen var der dog større divergens, og flere familier havde oplevet, at der stod en hel pakke bleer på stuen. Der var dialog om, hvorvidt den næste familie kunne bruge af samme bleepakke, hvilket konkluderedes ikke ville være tilfældet. Der blev altså et stort fokus på spild – i denne henseende især af bleer. Samtlige familier tilkendegav, at de ville have taget "rester" af engangsudstyr med hjem, såfremt de havde vidst, at det ville gå til spilde. For deltagerne gav det ikke mening, hverken i et miljømæssigt eller økonomisk bæredygtigt perspektiv, at smide ting ud, der ville kunne bruges videre i de private hjem: *"Så sig det til os! Så giv os det med hjem... eller vi kan betale for det eller et eller andet... så det giver mening. Bleer i hvert fald... dem kan vi da bruge... hvis de bliver smidt ud... det er da fuldstændig*

åndssvagt! (...) Altså i hvert fald når man er 2. gangs-forældre, og man ser på hvad sådan nogle Libero First Touch der... de koster!" (nybagt far)

Der syntes altså at være noget ulogisk for familierne i, at ting som kan bruges hos dem i deres hjem eventuelt blev smidt ud. Det afledte undervejs i interviewene fornuftige dialoger om, at man som sundhedspersonale overvejer hvor meget næste indlagte familie skal bruge under deres indlæggelse. Desuden en tilkendegivelse af, at *"det ville vi da gerne have vidst!*, og at de eventuelt kunne tage ubrugte ting fra stuen med hjem, fordi *"så bliver de netop brugt"*. Dialogen herom udviklede sig desuden til også at omfatte andet engangsmateriale, som kunne komme familierne til glæde i stedet for at ende ubrugt i skraldespanden.

Forslag

Ud af dette fremkom flere af familierne med forslag til, at man fra sygehusets side i højere grad opfordrer til – ved hjælp af mundtlig og/eller skriftlig information - at tage ubrugte bleer, bind og andet med hjem, som alternativt ville ende som skrald. Desuden nævnte et par af familierne *"ta-med-hjem-stationer"*, hvor ubrugte ting, som på grund af hygiejneregler ikke kunne bruges af sygehuset og som derfor ville ende i skraldespanden, kunne stilles frem til afbenyttelse for familierne. Samtlige familier tilkendegav, at de ville benytte et sådant tilbud, og tage det med hjem som de kunne bruge. Der fremkom også et konkret forslag, om at lave ble- og binddispensere på stuerne, for at mindske spild.

Observationer – mad og madspild

Organiseringen af mad var også et emne som alle familierne berørte. Det blev positivt bemærket, at al service var genanvendeligt i Herning. Maden var ikke dækket til med folie eller stanniol, og den var portionsanrettet for at undgå madspild. En enkelt familie lagde dog mærke til, at den varme mad blev udtaget af engangsemballage, for herefter at blive placeret på genanvendeligt service. Udover den varme mad var det en konstatering fra flere, at engangsemballage fortsat udgjorde en del af madorganiseringen ved f.eks. sandwich, frugt og grønt og andet ta-selv mad. Familierne anerkendte i denne forbindelse, at med fokus på funktion og hygiejne vil det være svært at skære mere ind netop her:

"Det synes jeg bare er fint det er sådan på et sygehus (god hygiejne)" (nybagt far). "Ja det synes jeg også" (nybagt mor)

I forlængelse af dette, lagde også næsten alle familier mærke til, at drikkevarer som juice og saft var i brikformater:

"Ja der var faktisk... brikjuice og briksoftvand... altså dem drak jeg en hel del af... det kunne man jo godt have lavet i en kande" (nybagt mor)

Det var et punkt som alle familier, på nær en enkelt nævnte som et problem i ét eller andet format. Nogle så det som et problem allerede ved indtag af drikken, mens andre så det da skraldspanden fyldtes med tomme brikker. En far angav, at han drak mange saftbrikker, fordi der ikke var koldt vand at finde i afdelingen: *"Så det manglede jeg virkelig... Jeg drak virkelig mange af de der saftvands-pakke-ind-brikker der..." (nybagt far).*

I forhold til maden var der delte meninger om portionsstørrelserne. Nogle deltagere mente, at det var passende, mens andre mente portionerne var for små. Fælles var dog anerkendelsen af indsatsen mod at mindske madspild. Enkelte deltagere nævnte, at trods den gode organisering, så oplevede de at få mad med fra kantinen som de ikke havde bestilt, og som derfor blev smidt ud:

"Jeg tror mange bare spiser det de har bestilt" (nybagt far).

De fire par som havde haft indlæggelse i Herning, havde forskellige opfattelser af, hvordan madbestillings-appen fungerede. Nogle familier angav, at de bestilte to retter for at være sikker på, at der så var noget de kunne lide med heraf risiko for madspild. Andre angav, at bestillings-appen formentlig mindskede madspild, fordi man kun bestilte én ret, som var i passende størrelse. I forlængelse heraf blev "info-knappen" i madbestillings-appen nævnt som en mulighed for forbedring:

"Det manglede faktisk... altså der stod "info" under hver ret, at der kunne man trykke... men der kom ikke noget frem, og der kunne jeg godt have brugt sådan, at der stod sådan... hvad er der egentlig i altså" (...) Også i forhold til allergener og så videre... eller om der er noget man bare ved man ikke kan lide... (...) Det kunne måske også undgå at... eller være med til at modvirke, at folk ikke bare smider ud" (nybagt mor)

Flere af familierne stemte i og angav, at det ville reducere madspild og forbrug, hvis man vidste hvad de forskellige retter indeholdt. På den måde ville man være mere sikker i sit valg. I forlængelse heraf nævnte en far, at man med fordel kunne skrive "antal personer" på bestillingen og på denne måde spare på servicen, såfremt man bestilte mere end én ret. En enkelt familie kom herudover desuden

med opfordring til bedre og flere vegetariske retter, og generelt grønnere retter. De pegede på, at valget af mad var gammeldags, og at man som sygehus i høj grad ville kunne bane klimavejen og gå forrest:

"Så kunne man jo have brugt det som en slags nudging... hvis man skiftede de fleste retter ud med sådan et eller andet... klima-grønt-vegetarisk-et-eller-andet... Og så bare sørge for det er lækkert!"
(nybagt far)

Forslag

På samme måde som med forbrug af engangsudstyr som bleer og bind, blev det også her nævnt fra flere, at man burde tage det med hjem som man ikke får brugt under indlæggelse. Eller at man med fordel kunne lave en station eller et sted, hvor f.eks. efterladte brikker med juice og saft, sandwich med udløbsdato og andre fødevarer, som ellers skulle smides ud, blev solgt til nedsat pris, eller kunne tages med gratis. Et par angav også, at en tydelig formidling omkring det at kunne tage ubrugte ting med hjem angiveligt vil gøre, at flere vil være opmærksomme herpå.

Observationer og forslag – affald

For tre af de fem familier var manglende affaldssortering meget iøjnefaldende. Fra at være beviste om og vant til at sortere affald i hjemmet, gik de under indlæggelsen ind i en arena, hvor affald fra stuerne kom i samme skraldespand. Det stod for især en af fædrene, som den mest fremstående observation, og han undrede sig meget over det:

"Det er da egentlig sjovt, når sådan, hjemme i privaten skal man have nærmest ti skraldespande inden længe, ikke også? Altså dér smed man bare det hele i" (nybagt far)

Familierne lagde vægt på, at man er så vant til netop affaldssortering, og at man med en lille indsats kunne sortere papir og madaffald. Familierne overvejede også, hvordan det kunne arrangeres, og der blev diskuteret små affaldsstationer på stuerne. Fordi der ville blive brugt mange plastikposer ved denne løsning, blev et forslag, at man bragte sit affald til en station. En løsning som for familierne virkede logisk og aktuel. En enkelt af familierne kunne dog se udfordringer ved dette, hvis man var alene med sit barn. Et helt konkret forslag fra en af familierne var, at der som minimum var en skraldespand til madaffald i køkkenet, hvor mange alligevel er ude med service og diverse, især i forbindelse med efterfødselsforløbet på barselsgangen.

Hvem har ansvaret?, tema 3

Sygehuset som rollemodel

Alle familier blev spurgt om deres holdning til placering af ansvaret i forhold til bæredygtighed. Tre af familierne mente som udgangspunkt, at den proaktive indsats mod mere bæredygtighed på sygehuset, er en indsats som i høj grad styres "oppefra" – med reference til den politiske scene. En enkelt familie mente ikke, at man kan kræve det af den enkelte ansatte at fokusere på bæredygtighed i dagligdags arbejde. Samtidig var der dog også enighed om, at bæredygtighed er alles ansvar. Nogle af familierne omtalte det direkte som et fælles ansvar, mens det for andre blev omtalt som almindelig dannelse og plig, at man tænker over, hvordan man agerer i forhold til levevis generelt set. Familien som ikke mente, at man kan kræve et bæredygtighedsfokus i personalets daglige arbejde, kom alligevel i deres dialog frem til, at når sygehuse er ansvarlige for så stor en klimabelastning, så måtte det logisk set være et fokusområde. Den bæredygtige indsats blev desuden fremlagt som et samarbejde mellem patienter og personale, men flere mente, at sygehuse og sygehuspersonale skal anses som dem med det største proaktive ansvar og blev derfor udnævnt som en slags rollemodeller:

"Så ligger der også det i det, at man sådan... personalet jo så bliver nødt til også at tænke lidt mere over at være bæredygtig... hvis det er det man på stedet går op i, fordi hvis man som patient kommer ind og kan mærke "okay, så meget går de heller ikke op i det"... så bliver man også selv lidt mere loose og slækker måske lidt på det... så på den måde er det måske også vigtigt, at de (sundhedspersonalet) bliver rollemodeller" (nybagt far)

Vigtigt i denne sammenhæng var dog at sikre de rette forudsætninger for sygehuse og personalet til at kunne indtage rollen som rollemodeller og være proaktive indenfor bæredygtighed. Heraf referencen til, at forandringer i høj grad styres politisk.

Mange bække små

At en bæredygtighedsforandring er i gang, herskede der hos forældrene ikke tvivl om, og alle fremstod positive overfor tiltag og forandringer, som vil kræve en indsats fra den enkelte familie i den fælles kamp. Trods de forskellige tilgange til bæredygtighed var der bred enighed om, at de små justeringer, som den enkelte familie skal gøre for at imødekomme bæredygtige initiativer på en sygehusafdeling, ikke ville mærkes som store krav eller i øvrigt ville kræve store ofre fra den enkelte

families side. Det ville være små ændringer for den enkelte. En overvejelse som også affødte afmagt hos nogen, da små ændringer kunne opfattes som ubetydelige i det store klimaperspektiv. Trods denne opfattelse var konklusionen hos de fleste familier, at de mange små tiltag i sidste ende rækker langt, fordi man, med stor gennemgang af patienter på sygehuse, netop vil kunne være med til at gøre en forskel. I det perspektiv var flere også inde på, at forandringen starter tidligere, og allerede i barnelivet og gennem uddannelser eller kurser til sygehusansatte. På samme måde vil forandringer kræve, at man som familie involveres, også for "at få kritikerne med" og for at starte refleksion hos familierne. Som en nybagt mor sagde om det at deltage i interview: *"Det sætter egentlig lidt tanker i gang synes jeg"*. Og ifølge familierne, så vil de gerne være med til at skabe forandringer. Den refleksion som oplysning om bevæggrunden for diverse bæredygtige forandringstiltag skaber, var ifølge familierne vigtig i implementeringen af diverse tiltag. Uden grundig information om, hvorfor ting laves om og forandres, kan der ifølge familierne opstå modstand og uforståenhed overfor forandringerne, men *" det behøver slet ikke være så farligt"* (nybagt mor). Velformuleret og velargumenteret information om bæredygtige initiativer i afdelingen vil altså kunne skabe refleksion hos familierne allerede i graviditeten, og på denne måde være med til at flytte grænser og bidrage til den fælles klimakamp, for *"selvfølgelig kan man altid gøre noget selv"* (nybagt far).

Kan vi medbringe mere selv?

Heraf opstod også dialoger om, hvorvidt man som familie kunne bidrage ved selv at medbringe flere ting til sin indlæggelse. Der var næsten lige så mange synspunkter som der var familier – altså alle havde en forskellig opfattelse. Parret som fik deres andet barn var af den opfattelse, at familier som skal have deres andet barn, godt ville kunne overskue at pakke mere med i tasken – f.eks. selv have bleer og bind med, men at det ville være uoverskueligt for førstegangsførældre. Dette modbeviste to af førstegangsfamilierne dog ved at angive det uproblematisk i det, samt at det formentlig ville være lettere for førstegangsfamilier. For det ene par vedkommende havde de faktisk alt med hjemmefra til deres indlæggelse: *"taskerne er jo pakket og alle sådan nogle ting der..."* (nybagt far). De sidste to par var mere vævende omkring det, og holdt fokus på, at det ikke må gå ud over kvalitet og om det i sagens natur ville give mindre spild, samt at individuelle hensyn kan være et aspekt: *"Jeg syntes egentlig, at det var rigtig, rigtig rart, at man ikke skulle have bind og bleer med... fordi der var taget stilling til hvad størrelse... der fungerer... hvad for et mærke fungerer og så videre... Hvor hvis jeg selv skulle have købt så... selvom jeg går op i bæredygtighed... så havde jeg nok tænkt..."*

så køber jeg nok lige tre forskellige slags bleer, for så er jeg sikker og dækket ind (...) Det syntes jeg bare der var noget trygt og rart i” (nybagt mor)

Begge familier angav dog, at såfremt det blev et krav at medbringe f.eks. egne bleer og bind, ville man efterleve det. Der var generelt stor divergens i forhold til, hvad man som udgangspunkt havde med til indlæggelsen, og hvad man som deltager mente ville fordre bæredygtighed positivt. I sidste ende var der enighed blandt alle om, at information om hvad og hvorfor, samt grundig og nemt tilgængelig pakkedliste, som også angav det gennemsnitlige behov samt størrelsesguide, var grundlæggende og meget essentiel. I den forbindelse blev desuden den mundtlige dialog med jordemoderen i graviditeten anset som særdeles væsentlig.

Vaner og refleksion

I tråd med, at sygehuspersonale kan skabe grobund for refleksion, talte et par af familierne desuden om de vaner vi har som mennesker i visse kontekster, og hvordan man ved at gøre opmærksom på f.eks. ikke at hamstre ting til stuerne som senere smides ubrugte ud, vil kunne påvirke vaner i en positiv retning. Som flere deltagere lagde vægt på, er det ofte utilsigtet bekvemmelighed der gør, at man får taget for mange ting med på stuen, og enkelte deltagere gav udtryk for, at de ikke tænkte over det i situationen. Ifølge disse to familier kunne man med tydelige signaler – f.eks. med et skilt – nemt starte refleksionen og få patienterne til at agere anderledes og mere hensigtsmæssigt i et forbrugsøjemed. Derfor hang den forudgående formidling om bæredygtige tiltag i graviditeten i høj grad sammen med små incitament og påmindelser om bæredygtig ageren under indlæggelse, således at der i graviditeten blev skabt en refleksion, som ville kunne reaktiveres under indlæggelsen.

Vi vil bare gerne vide det!, tema 4

Manglende synlighed

Alle familier gjorde sig i interviewene overvejelser om, hvilke bæredygtige tiltag der var gjort i afdelingerne under deres indlæggelse. Fælles for de fleste var, at for mange af observationerne var parrene ikke sikre på, om deres observationer havde rod i et bæredygtigt initiativ, og ingen af familierne havde fået information om de initiativer og strategier som afdelingen prospektivt arbejder med. En mor sagde:

"Jeg troede faktisk, at man fik en form for kåbe eller noget på når man kom ind... eller sådan... og hospitalstøj, men det gjorde man ikke, og det tænker jeg, at det kunne godt være et valg man har taget for at sige... at det ville være for meget vask" (nybagt mor)

Overvejelser som disse var der mange eksempler på, hvor parret i dialog med hinanden overvejede at *"Ja, det må vel også have et eller andet med det (bæredygtighed) at gøre"* (nybagt mor). Der blev altså gjort observationer om bæredygtige tiltag i afdelingen, men ingen af familierne vidste i realiteten om tiltagene var med udgangspunkt i en mere bæredygtig afdeling. Om deltagerne ville have reflekteret over det, hvis ikke de havde deltaget i et interview er usikkert, men synligheden, eller manglen på synlighed af bæredygtige initiativer, syntes iøjnefaldende. På tværs af baggrunde og interesse var der, i tråd hermed, en fælles opfattelse af, at information om bevæggrunden for diverse bæredygtige initiativer, information om afdelingens bæredygtige vision, samt hvordan familierne vil kunne bidrage var grundlæggende for en succesfuld effekt i fremtiden:

"Det er jo ikke noget vi... vi har ikke tænkt over bæredygtighed i forbindelse med graviditeten, men det kunne vi sagtens have gjort.. ja hvis... hvis det blev nævnt" (nybagt far).

I forlængelse heraf talte flere af familierne om "kritikerne" og den måde, hvorpå informationen leveres på. Der var enighed om, at den skal være tydelig og ikke til forhandling:

"Hvis der står – ligesom med restriktionerne – "I er opfordrede til..." "I opfordrer..." , så er man sådan lidt til... Nå ja, men det er jo ikke noget jeg skal, så kan vi godt... (nybagt far)

På samme tid var det for familierne også væsentligt, at informationen blev leveret delikat og i en ordentlig tone. En mor henviser til indslag på afdelingens Facebookside som fungerede godt.

Information og refleksion som kilde til forandring

Generelt var information og oplysning et omdrejningspunkt for deltagerne. Flere familier talte om, at skriftlig og mundtlig påvirkning løbende gennem graviditeten, og også under indlæggelsen, var en god måde at starte refleksioner om bæredygtighed på. Flere nævnte skilte med opfordringer til ikke at tage mere end man skal bruge, eller små tekster på stuerne med opmærksomhedspunkter til familien under indlæggelse som fornuftige og relevante tiltag for at fremme den bæredygtige tankegang under indlæggelsen og påvirke vaner:

"for man ville gå og læse det, fordi man er der så mange timer... og mange af timerne... jamen dem keder man sig jo bare med. Så går man automatisk og læser her og der... Så det kan man sagtens..."

Det ville være iøjnefaldende (...) Det er jo fair nok, og det er jo rigtigt nok at påvirke folk til... mere grønne miljø og sådan nogle ting der" (nybagt far)

Det blev også nævnt, at formidling på stuerne om den bagvedliggende årsag til bæredygtige initiativer ville være virksomt og at man som indlagt ville kunne tolerere mere – f.eks. en lille plet på underlaget – hvis man kendte baggrunden for hvorfor det ikke blev skiftet med det samme. For de fleste familier var afdelingens fokus på bæredygtighed noget som de var blevet opmærksomme på, da de blev inviteret til at deltage i interview, og der var bred enighed om, at man gerne ville involveres mere som familie og gerne allerede i graviditeten, dette også for at opnå en forståelse og samhørighed omkring den bæredygtige tilgang:

"Man kunne også bare lægge en folder når man kom til første fødselsforberedelse og sige... eller have det som en dagsorden i den der fødselsforberedelse mod slutningen på; "nå, men hospitaler de udleder så meget, og vi er i gang med de her ting" (...) Så man måske fanger folk inden de skal ind på... på fødegangen. Så de sådan... Fordi jeg tænkte – da vi fik det at vide efter – så tænkte jeg "Nå, jamen det kunne da have været rart at få af vide inden, så man havde tænkt over det". Sådan at gøre folk bevidste om det" (nybagt far)

Involvering

I den forbindelse var den mundtlige formidling for de fleste deltagere den foretrukne metode, eventuelt i kombination med andre metoder som små film eller skriftlig information. Samtlige nævnte fødselsforberedelse, og flere jordemoderkonsultationen, som et oplagt sted til formidling og dialog om de tiltag afdelingen har fokus på. En væsentlig detalje for familierne i denne forbindelse var også, at såfremt man ændrer praksis – det kunne være ved at familierne selv skulle medbringe bleer og bind – så var det essentielt og særdeles vigtigt med kommunikation og dialog om pakkelister, typer af bind og andet af relevans for at sikre, at man som familie fik de ting med som man vil få behov for:

"så hvis man lige snakker om sådan nogle ting og hvad man egentlig har behov for efter en fødsel, at... jamen det kræver måske mellem... det ved jeg ikke... bare sådan 10-20 bind om dagen ik'... så kunne man også bedre snakke om, hvad der egentlig (...) om hvad man egentlig skulle have med... hvis man gjorde sådan, at man selv skulle have sine bind med, og bleer med og stofbleer og sådan noget" (nybagt mor)

På trods af stor velvilje til at hjælpe, syntes der at være mange holdninger til netop det at skulle medbringe mere selv, som også omtalt tidligere. Ikke alle fandt dette tiltalende og nemt, og en overvejelse må være, at det for nogle forstyrrer kvaliteten af den samlede oplevelse.

Positiv feedback

Flere familier havde i forbindelse med dialogen om formidling og synlighed af bæredygtighed konkrete forslag til visuelle effekter og andet, som kunne fremvise den positive påvirkning af de forskellige tiltag. I relation til madbestillingen og et tilvalg af flere grønne og klimavenlige retter, blev det foreslået, at appen kunne vise procentvise CO₂-besparelser ved at vælge den ene (og grønne) ret fremfor den anden. Samme forslag kunne også bruges andre steder med fokus på at tydeliggøre den umiddelbare virkning af den enkeltes ageren – f.eks. besparelsen på et lille skyl og stort skyl i toilettet og deslige. En anden familie stemte også i og var særdeles positive overfor tiltag som fornævnte:

”jeg tænker bare på biler og sådan noget... der er mange der er begyndt at lave sådan noget... klima noget... så kan man se sådan et lille træ eller et lille blad når du kører indenfor en vis ramme... nu kører du mest optimalt i forhold til sådan noget der. Det tænker jeg helt sikkert! Det er jo sådan vi fungerer som mennesker... hvis du kan se det du gør det giver noget... altså du får en eller anden positiv feedback for det, så gør man det jo oftere” (nybagt far)

I tråd med dette talte en anden familie om at indbringe et konkurrerende element, for at motivere og gøre det sjovt at have fokus på bæredygtighed:

”altså lave lidt, ikke konkurrence ud af det, for det skal man ikke, men sådan lidt: hvor billigt kan man egentlig gøre det her, eller hvor bæredygtigt kan man gøre det her, så man... uden at det bliver sparsomt” (nybagt far)

Der syntes at være stor velvilje blandt deltagerne til at bidrage i klimakampen, og man vil tilsyneladende kunne acceptere meget, så længe bevæggrunden er præsenteret og meningsfuld.

Konklusion

Overordnet set var oplevelsen med bæredygtighed i afdelingen positiv blandt de fem familier. Mange havde noteret sig bæredygtige tiltag og ingen følte, at disse gik på kompromis med kvaliteten. Alle familier fremkom desuden med konkrete forslag til endnu mere fokuserede perspektiver, hvoraf familiernes egen indsats ofte var betydelig. Enslydende forslag var

affaldssortering, genbrug af engangsmaterialer, forbedring af og information i madbestillings-app samt visuelle effekter/kommunikation og synlig positiv feedback eller tydelighed af CO2-besparelser på diverse elementer, dette for at skabe refleksion og motivation. Familierne angav stor villighed til at deltage i den bæredygtige proces, dette på tværs af interessebaggrund og viden, og i et omfang der er acceptabelt i forhold til ikke at gå på kompromis med kvalitet og hygiejne. Oplysning på flere forskellige niveauer med det fokus at skabe refleksion og bane "den grønne vej" i forbindelse med vaner og forbrug bifaldt familierne positivt.

Meget væsentligt og tydeligt var den manglende synlighed og information om afdelingens bæredygtige vision. Familierne havde tilfælles, at ingen havde fået information om de bæredygtige initiativer og det bæredygtige fokus, som afdelingen arbejdede ud fra. Samtlige gav udtryk for, at mundtlig og skriftlig information om afdelingens bæredygtige vision var essentielt, som et grundlæggende parameter for positiv tilgang til forandringer skabt ud fra et bæredygtigt perspektiv. Det må anses som et væsentligt udgangspunkt i den fælles klimakamp, at familierne inviteres ind i afdelingens bæredygtige vision, for at skabe en bred forståelse, accept og i høj grad refleksion af kommende forandringer for grøn omstilling.